

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'Y INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Qudratovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashevich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Bo'taev O'tkir Eshboevich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
Umarova Malika Nematjanovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Рахмонов Джамшид Одил угли	

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
Avazbek Jo'rayev	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
Абдупаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
Mohichexra Melikovna Mo'minova	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI	233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI	239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
Daminov Mirvoxid Isroilovich	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL	255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATION SAMARADORLIKKA TA'SIRI	264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI	276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li	
INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES.....	282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna	
COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN	290
Shokhrukh Ziyavaddinov	
О'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIVAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI	299
Norqulov Mirsaid To'lqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi	

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O'RNI: XORIJ TAJRIBASI	317
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	334
Adilova Zohida Ikromjonovna	
MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	339
Umurzakov Dilshodbek Hakimovich	
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ	345
Хамидов Далер Дилшодович	
ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG'IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA.....	351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN'S E-COMMERCE	356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod	
IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....	362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna	
XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	374
Islomov Bobur Bahodir o'g'li	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	385
Sobitova Ra'no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o'g'li	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS	388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH.....	394
Kalanova Moxigul Baxritdinova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
BALIQCILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQUINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI	416
Xasanov Komil Mutalibjanovich	
TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL	421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES	426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI	438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi	
NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH.....	442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI.....	448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI	452
Zaripova Sayohat Zafarovna	
IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES.....	462
Mamatova Sevara Ilhom kizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	470
Toshpulatov Davron Akromovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI	482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA	493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi	
AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA).....	499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI.....	506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich	
KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich	

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li	
MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI.....	527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich	
BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi	
РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ	542
Алиева Сусанна Сейрановна	
ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машхура Тоирхоновна	
KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTIONAL ROLI	554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH INVESTITSİYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH	561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH.....	568
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	573
Doliyev Samandar Toirovich	
MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSİYALASH USULLARI.....	579
Sapayev Azamat Rustamovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI	583
Rustamova Nodira	
GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG'IM SALOHİYATI.....	587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ	594
Ганиева Зулфия Самиевна	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY AHAMIYATI	600
G'aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG'BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	604
Ro'ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI.....	621
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
O'ZBEKISTONNING QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIGA O'TISHI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	627
Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna, Jo'ramurodova Feruza Mardon qizi	

O'ZBEKISTONNING QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIGA O'TISHI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR

Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Yashil" iqtisodiyot kafedrası professori, DSc.

Jo'ramurodova Feruza Mardon qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Yashil" iqtisodiyot kafedrası tayanch doktoranti
E-mail: joramurodova2001@gmail.com
ORCID: 0009-0000-2967-1447

Annotatsiya. Hozirgi kunda dunyoning ko'plab mamlakatlari iqlim o'zgarishi va an'anaviy energiya resurslarining kamayib borishi bilan bog'liq muammolarga duch kelmoqda, bu esa muqobil va barqaror energiya manbalariga o'tishni taqozo etadi. Jahon hamjamiyatining ajralmas qismi sifatida O'zbekiston Respublikasi ham ushbu global chaqiriqlardan chetda emas va energetika tizimini modernizatsiya qilish yo'lida izchil choralarni amalga oshirmoqda. Mazkur maqolada O'zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tish jarayonida yuzaga kelayotgan institutsional, iqtisodiy va texnologik muammolar kompleks tarzda tahlil qilinadi hamda ularning rivojlanish istiqbollari baholanadi. Tadqiqot natijalari qayta tiklanadigan energiya manbalarini keng joriy etish energetika xavfsizligini mustahkamlash, ekologik barqarorlikni ta'minlash va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: qayta tiklanadigan energiya, energiya transformatsiyasi, barqaror rivojlanish, energetika siyosati, energiya xavfsizligi, O'zbekiston.

Abstract. Currently, many countries around the world are facing challenges related to climate change and the depletion of traditional energy resources, which necessitates a transition to alternative and sustainable energy sources. As an integral part of the global community, the Republic of Uzbekistan is also not isolated from these global challenges and is consistently implementing measures to modernize its energy system. This article provides a comprehensive analysis of the institutional, economic, and technological challenges arising in the process of Uzbekistan's transition to renewable energy sources, as well as an assessment of their development prospects. The results of the study show that the widespread adoption of renewable energy sources is a key factor in strengthening energy security, ensuring environmental sustainability, and supporting long-term economic growth.

Key words: renewable energy, energy transition, sustainable development, energy policy, energy security, Uzbekistan.

Аннотация. В настоящее время многие страны мира сталкиваются с проблемами, связанными с изменением климата и сокращением традиционных энергетических ресурсов, что требует перехода к альтернативным и устойчивым источникам энергии. Являясь неотъемлемой частью мирового сообщества, Республика Узбекистан также не остается в стороне от этих глобальных вызовов и последовательно реализует меры по модернизации энергетической системы. В данной статье комплексно анализируются институциональные, экономические и технологические проблемы, возникающие в процессе перехода Узбекистана к возобновляемым источникам энергии, а также оцениваются перспективы их развития. Результаты исследования показывают, что широкое внедрение возобновляемых источников энергии является важным фактором укрепления энергетической безопасности, обеспечения экологической устойчивости и поддержки долгосрочного экономического роста.

Ключевые слова: возобновляемая энергия, энергетическая трансформация, устойчивое развитие, энергетическая политика, энергетическая безопасность, Узбекистан.

KIRISH

Hozirgi kunda dunyo miqyosida iqlim o'zgarishining kuchayishi va tabiiy energiya resurslarining bosqichma-bosqich kamayib borishi energetika tizimlarini transformatsiya qilish zaruratini yanada dolzarb qilmoqda. Shu sababli ko'plab davlatlar qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tishni strategik yo'nalish sifatida belgilamoqda. Xalqaro Energetika Agentligi (IEA) ma'lumotlariga ko'ra, 2014-yilda global CO₂ chiqindilari 34,8 gigatonnani tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 37,8 gigatonnaga yetgan. Bu holat so'nggi o'n yil davomida dunyo bo'yicha CO₂ emissiyalarining barqaror o'sish tendensiyasini ko'rsatadi[1]. Mazkur jarayon qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tishni global energetika siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylantirmoqda. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston Respublikasi ham energetika tizimini diversifikatsiya qilish va modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirmoqda.

O'zbekiston 2030-yilga borib qayta tiklanuvchi energiya manbalari quvvatini 27 gigavattga, umumiy energiya ishlab chiqarishda qayta tiklanuvchi va muqobil manbalardan elektr energiyasi ishlab chiqarishning umumiy hajmini kamida 40 foizga oshirish niyatida. Bu mamlakatga nafaqat energiya resurslarini diversifikatsiya qilish, balki, muhimi, atmosferaga zararli chiqindilarni 34 million tonnaga kamaytirish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasi ham ushbu global energetik transformatsiya jarayonining faol ishtirokchisi sifatida milliy energetika tizimini diversifikatsiya qilish va modernizatsiya qilishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Mamlakat energetika balansida an'anaviy energiya manbalari hali ham ustunlik qilsa-da, so'nggi yillarda qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan davlat siyosati izchil faollashib bormoqda. Ushbu o'tish jarayoni institutsional, iqtisodiy va texnologik sharoitlarni takomillashtirish bilan birga amalga oshirilmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqot O'zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tish jarayonining asosiy muammolari va istiqbollarni kompleks tahlil qilishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asosida yashil energiya manbalarini joriy etish, ulardan samarali foydalanish, energiya ishlab chiqarishda muqobil energiya manbalarining ulushini ko'paytirish, "yashil energetika" siyosatini amalga oshirish bugungi kunning asosiy dolzarb masalalaridan hisoblanmoqda. Mamlakatimiz hukumati tomonidan ushbu masala yuzasidan bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.12.2022-yildagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qarori doirasida 2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotga o'tish va "yashil" o'sishni ta'minlash bo'yicha harakatlar rejasi ishlab chiqilgan bo'lib, tabiiy resurslardan barqaror va samarali foydalanish, milliy iqtisodiyotni tabiiy ofatlar va iqlim o'zgarishiga nisbatan barqarorligini mustahkamlash, milliy iqtisodiyot, xususan sanoatning "yashil" va kam uglerodli rivojlanishini ta'minlash, innovatsiyalarni joriy etish va samarali "yashil" investitsiyalarni jalb qilish, barqaror va inklyuziv "yashil" urbanizatsiyani rivojlantirish, "yashil" iqtisodiyotga o'tish davrida katta ta'sir kuchiga ega bo'lgan aholi qatlamlarini va ularning yashash joylarini qo'llab-quvvatlash, "yashil" o'sish bo'yicha salohiyatni oshirish va inson kapitalini rivojlantirish, "yashil" iqtisodiyotga o'tish uchun qulay siyosiy muhit yaratish, samarali institutlarni joriy qilish, tashqi va ichki "yashil" moliyalashtirish oqimlarini ko'paytirish masalalari belgilangan.

B. Isakulov va boshqa tadqiqotchilar tomonidan O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining dolzarb muammolari va rivojlanish istiqbollari o'rganilgan. Tadqiqotda ekologik toza texnologiyalarni joriy etish tendensiyalari hamda ularning milliy iqtisodiyotga ta'siri baholangan. Shuningdek, ESG omillari, davlat siyosati va investitsiyalarning roli keng ko'rib chiqilgan. Muallif energiya bozorini liberallashtirish, subsidiya mexanizmlarini qisqartirish va infratuzilmani rivojlantirish zarurligini asoslab bergan [2].

T. Shaydanov va boshqa tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan tadqiqotda O'zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tish jarayonining dolzarb muammolari va istiqbollari tahlil qilingan. Tadqiqotda mamlakat energetika tizimida ko'mir, neft va gazning ustunligi hamda ularning ekologik va ijtimoiy salbiy ta'siri ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, qish mavsumida gaz taqchilligi muammosi va uning sabablariga alohida e'tibor qaratilgan. Muallif qayta tiklanadigan energiya manbalari, jumladan quyosh, shamol va gidroenergetikaning muqobil yechim sifatidagi ahamiyatini yoritgan. Bundan tashqari, xalqaro tajriba asosida ushbu texnologiyalarning ulushi ortib borayotgani ta'kidlangan [3].

Akhmedov va Begmullaev tomonidan olib borilgan tadqiqotda O'zbekistonda energiya balansini ta'minlash muammolari va ularni hal etish yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqotda yoqilg'i-energetika sektori iqtisodiyotda muhim o'rin tutishi, investitsiyalarning katta qismi aynan ushbu sohaga to'g'ri kelishi ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, energiya samaradorligini oshirish, energiya sig'imini kamaytirish va qayta tiklanadigan energiya manbalarini energiya balansiga keng joriy etish zarurligi asoslab berilgan. Mualliflar innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish

va energiya tejavchi yechimlarni joriy etish orqali barqaror energetik rivojlanishga erishish mumkinligini ta'kidlaydi [4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ishida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda "yashil" energiya quvvatlaridan foydalanish masalalarini yoritish, ma'lumotlarni topish, aniqlash va tahlil qilish davomida bir nechta tadqiqot usullaridan foydalanilgan. Jumladan, O'zbekistonda elektr energiyasini ishlab chiqarish ko'rsatkichlari statistik ma'lumotlari asosida qiyosiy tahlil amalga oshirilgan. Mamlakatimizda muqobil energiyalardan foydalanish masalalari o'rganilgan va muhokama qilingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda iqtisodiyotni raqamlashtirishning hozirgi bosqichida barqaror rivojlanishni takomillashtirish energetika tarmog'ining raqobatdoshligini oshirishda asosiy omillardan biriga aylanmoqda. Yashil energetikaga o'tish O'zbekiston uchun ham iqtisodiy, ham ekologik, ham geosiyosiy jihatdan katta ahamiyatga ega. Hukumat 2030-yilgacha qayta tiklanuvchi energiya manbalarining jami iste'moldagi ulushini 54 foizga yetkazishni maqsad qilgan[5]. Energetika korxonalarining faoliyatini barqaror rivojlantirishda ularning samaradorligini oshirish yuzasidan asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish, bunda energetika sanoatini rivojlantirish konsepsiyasiga mos ravishda korxonalar raqobatbardoshligi va ishlab chiqarish quvvatlarining samaradorligini oshirishga nisbatan uslubiy yondashuvlarni nazariy jihatdan asoslash va amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi. 2016–2025-yillar oralig'ida qayta tiklanadigan energiya manbalarining rivojlanishi sezilarli ijobiy dinamikani namoyon etgan. 2016-yilda umumiy qayta tiklanadigan energiya quvvati 1 883 MW ni tashkil etgan bo'lib, bu davrda energetika tizimi asosan gidroenergetikaga tayanilgan. Gidroenergetika ulushi deyarli to'liq bo'lib, 1 880 MW darajasida shakllangan, bu esa qayta tiklanadigan energiya sektorining yuqori darajada markazlashganligini ko'rsatadi. Shu davrda shamol va quyosh energiyasi juda past darajada rivojlangan bo'lib, mos ravishda deyarli mavjud emas yoki juda kichik ulushni tashkil etgan.

2020-yilga kelib, qayta tiklanadigan energiya tizimida asta-sekin diversifikatsiya jarayoni kuzatiladi. Umumiy quvvat 2 025 MW ga yetib, gidroenergetika asosiy manba sifatida saqlanib qolgan bo'lsa-da, shamol va quyosh energetikasi bo'yicha dastlabki rivojlanish boshlangan. Xususan, shamol energetikasi 1 MW, quyosh energetikasi esa 4 MW darajasiga yetgan. Bu bosqich qayta tiklanadigan energiya manbalarini kengaytirish bo'yicha dastlabki institutsional va investitsion chora-tadbirlar amalga oshirilgan davr sifatida baholanadi (1-jadval).

1-jadval. Muqobil energiya manbalaridan elektr energiyasi ishlab chiqarish¹

Kategoriya	2016	2020	2024	2025	2024-yilga nisbatan o'sishi % da
Umumiy qayta tiklanadigan energiya (MW)	1 883	2 025	6 079	10 027	65
Gidroenergetika (MW)	1 880	2 021	2 391	2 441	2.1
Shamol energiyasi (MW)	-	1	501	1 652	229.7
Quyosh energiyasi (MW)	2	4	3 188	5 934	86.2%
Bioenergiya (MW)	-	-	-	-	-
Elektr quvvatining qayta tiklanadigan energiya ulushi (%MW)	13.3	12.2	27.5	36.1	31.3

1 IRENA (2026), Renewable capacity statistics 2026, ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi

2024-yilga kelib esa sektor rivojlanishida keskin o'sish kuzatiladi. Umumiy qayta tiklanadigan energiya quvvati 6 079 MW ga yetib, 2020-yilga nisbatan uch baravardan ortiq o'sishni ko'rsatadi. Bu o'sish asosan quyosh va shamol energetikasi hisobiga ta'minlangan. Quyosh energetikasi 3 188 MW ga yetib, asosiy o'sish drayveriga aylangan bo'lsa, shamol energetikasi 501 MW ga yetgan. Hidroenergetika esa nisbatan barqaror rivojlanib, 2 391 MW darajasida saqlangan. Ushbu davrda energiya tizimining diversifikatsiyasi aniq shakllanib, qayta tiklanadigan energiya manbalarining struktura jihatdan kengayishi kuzatiladi.

2025-yilga kelib qayta tiklanadigan energiya sektori yanada yuqori bosqichga chiqadi. Umumiy quvvat 10 027 MW ga yetib, 2016-yilga nisbatan qariyb 5,3 baravar o'sishni ko'rsatadi. Bu davrda quyosh energetikasi yetakchi manbaga aylanib, 5 934 MW ga yetgan bo'lsa, shamol energetikasi ham tez sur'atlarda rivojlanib, 1 652 MW ni tashkil etgan. Hidroenergetika esa 2 441 MW darajasida nisbatan barqaror o'sishni davom ettirgan. Natijada qayta tiklanadigan energiya tizimida quyosh va shamol energiyasining ulushi sezilarli darajada oshib, energiya ishlab chiqarishning diversifikatsiyalashgan modeli shakllangan.

Shuningdek, elektr energiyasi ishlab chiqarish tarkibida qayta tiklanadigan manbalar ulushi 2016-yildagi 13,3 foizdan 2025-yilda 36,1 foizgacha oshgan. Bu esa mamlakat energetika tizimida yashil energiya ulushining barqaror ravishda kengayib borayotganini va an'anaviy energiya manbalariga bog'liqlikning kamayib borayotganini ko'rsatadi. Umuman olganda, tahlil qilinayotgan davrda qayta tiklanadigan energiya sohasida sezilarli texnologik modernizatsiya, investitsion faollik va tarkibiy diversifikatsiya jarayonlari amalga oshirilgan.

O'zbekistonning energiya tizimi asosan an'anaviy yoqilg'i resurslariga, xususan tabiiy gaz va ko'mirga tayangan holda shakllangan. Mamlakat elektr energiyasining katta qismi issiqlik elektr stansiyalari (IES) tomonidan ishlab chiqariladi. Bu holat, bir tomondan, mavjud resurs bazasidan samarali foydalanishni ta'minlansa, ikkinchi tomondan, energiya tizimining ekologik va iqtisodiy barqarorligiga sezilarli bosim yaratadi.

So'nggi yillarda elektr energiyasiga bo'lgan talabning tez o'sishi, aholi sonining ortishi, sanoatning kengayishi hamda urbanizatsiya jarayonlari energiya tizimiga qo'shimcha yuklama bermoqda. Natijada ayrim hududlarda elektr energiyasi ta'minotida uzilishlar va quvvat yetishmovchiligi holatlari kuzatilmoqda.

Energiya tizimining asosiy muammolaridan biri — infratuzilmaning eskirganligi hisoblanadi. Elektr stansiyalarining bir qismi uzoq yillardan beri ekspluatatsiyada bo'lib, ularning samaradorligi past darajada qolmoqda. Shuningdek, elektr uzatish va taqsimlash tarmoqlarida texnik yo'qotishlar yuqori bo'lib, bu umumiy energiya samaradorligini kamaytiradi.

Bundan tashqari, energetika sektorining tabiiy gazga yuqori darajada bog'liqligi iqtisodiy va strategik xavflarni yuzaga keltiradi. Global energiya bozoridagi o'zgarishlar va ichki talabning ortishi fonida yoqilg'i resurslaridan foydalanish bosimi kuchayib bormoqda.

Ekologik jihatdan esa issiqlik elektr stansiyalarining ustunligi atmosferaga chiqarilayotgan karbonat anhidrid (CO_2) va boshqa zararli gazlar miqdorining oshishiga olib keladi. Bu esa iqlim o'zgarishi jarayonlarini tezlashtiradi hamda atrof-muhit sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

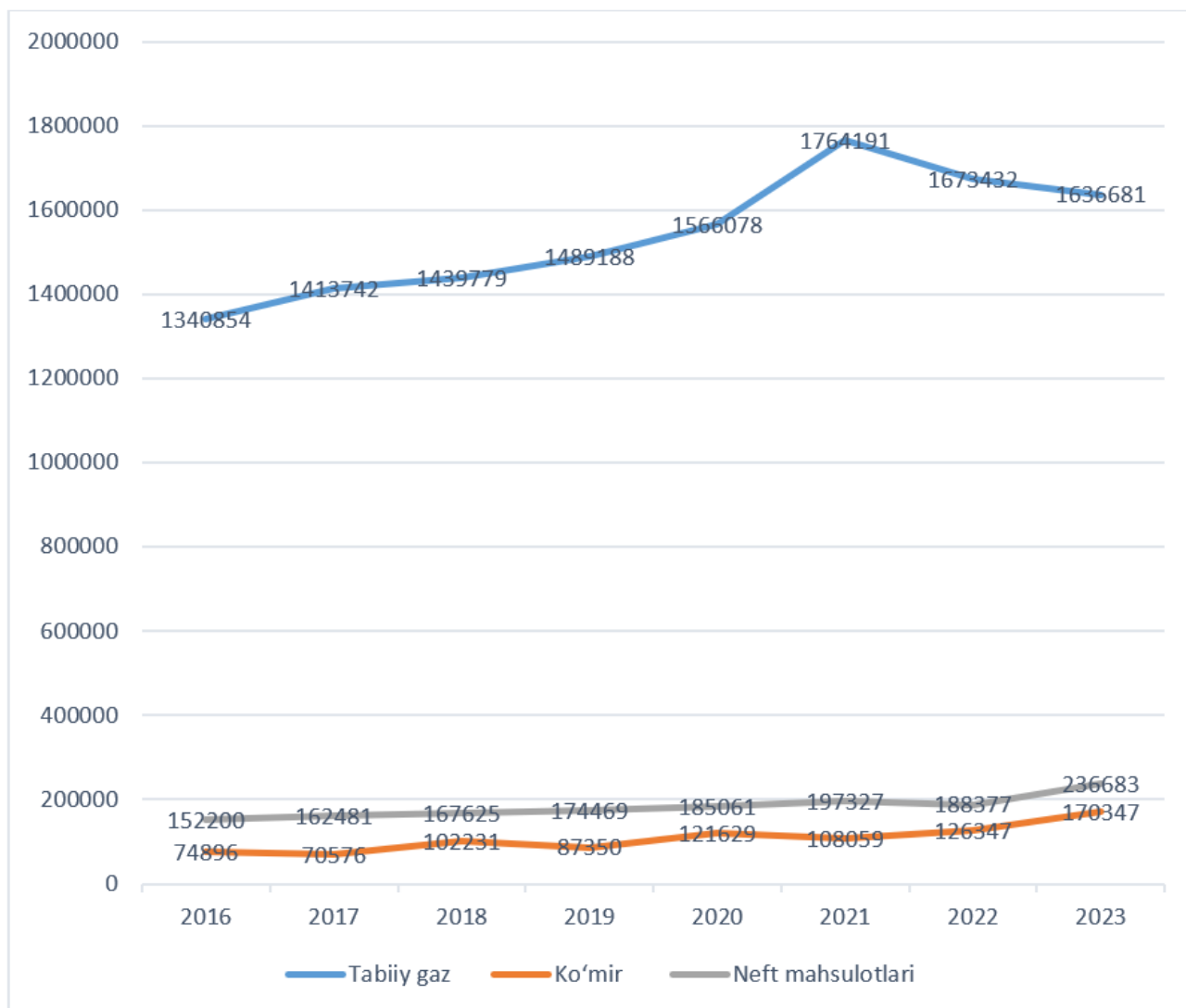
Shuningdek, energiya ishlab chiqarishning markazlashgan tizimi ayrim hududlarda energiya resurslarining notekis taqsimlanishiga sabab bo'lmoqda. Bu holat hududiy rivojlanishdagi nomutanosibliklarni yanada kuchaytiradi.

Umuman olganda, O'zbekiston energiya tizimi hozirgi bosqichda barqaror rivojlanish uchun transformatsiyaga muhtoj bo'lib, bu jarayon qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish orqali amalga oshirilishi mumkin.

Quyidagi diagramma orqali O'zbekistonning 2016–2023-yillar davomida umumiy energiya ta'minoti tarkibini manbalar kesimida tahlil qilish imkonini beradi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakat energiya balansida tabiiy gaz mutlaq ustun manba bo'lib qolmoqda. Xususan, 2016-yilda 1 340 854 TJ ni tashkil etgan gaz iste'moli 2021-yilga kelib 1 764 191 TJ gacha oshgan, keyingi yillarda esa biroz pasayish kuzatilgan bo'lsa-da, 2023-yilda ham 1 636 681 TJ darajasida saqlanib qolgan.

Zamonaviy qayta tiklanuvchi energiya manbalari — quyosh, shamol va boshqa texnologiyalar bo'yicha esa sezilarli o'sish faqat so'nggi yillarda kuzatilmoqda. Masalan, 2016–2018-yillarda bu ko'rsatkich deyarli nol darajada bo'lgan bo'lsa, 2023-yilga kelib 2 266 TJ ga yetgan. Bu ijobiy dinamika bo'lsa-da, umumiy energiya ta'minotidagi ulushi hanz juda pastligicha qolmoqda.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalari tarkibida asosiy ulush gidroenergetika hissasiga to'g'ri keladi. Biroq uning hajmi umumiy energiya balansiga nisbatan ancha past darajada bo'lib, 2016–2023-yillar davomida 17 000–28 000 TJ oralig'ida tebranib turadi. Bu esa gidroenergiya salohiyati mavjud bo'lsa-da, uning to'liq darajada foydalanilmayotganini anglatadi (1-rasm).

1-rasm. O'zbekiston: Manbalar bo'yicha umumiy energiya ta'minoti²

Yuqoridagi ma'lumotlardan ma'lumki, O'zbekiston energetika tizimi asosan qayta tiklanmaydigan energiya manbalariga tayanishini yaqqol ko'rsatadi. Tabiiy gaz bilan bir qatorda ko'mir va neft mahsulotlari ham umumiy energiya ta'minotida muhim o'rin egallaydi. Jumladan, ko'mir iste'moli 2016-yildagi 74 896 TJ dan 2023-yilda 170 347 TJ gacha keskin oshgan bo'lib, bu yoqilg'i diversifikatsiyasi amalga oshirilayotganini bildirsada, baribir qazilma yoqilg'ilarga bog'liqlikni kuchaytiradi. Neft mahsulotlari iste'moli ham izchil o'sib, 152 200 TJ dan 236 683 TJ gacha yetgan.

Umuman olganda, keltirilgan tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston energetika tizimi hozirgi bosqichda qayta tiklanmaydigan energiya manbalariga yuqori darajada bog'liq bo'lib qolmoqda. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining rivojlanish sur'ati oshib borayotganiga qaramay, ularning umumiy energiya balansidagi ulushi hali yetarli darajada emas. Bu esa energiya tizimini diversifikatsiya qilish, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda uzoq muddatli energiya xavfsizligini mustahkamlash uchun qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etishni talab etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda energetika tizimini transformatsiya qilish va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda, ayniqsa quyosh va shamol energetikasini rivojlantirish bo'yicha sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilib, qayta tiklanuvchi energiya quvvatlari hajmi bir necha barobarga oshgan.

2 IEA. Energy Statistics Data Browser ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi

Amalga oshirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, mamlakat energetika tizimida tabiiy gaz, ko'mir va neft mahsulotlari kabi an'anaviy energiya manbalari muhim o'rin tutmoqda. Total Energy Supply (TES) tarkibida ushbu manbalarning salmoqli ulushi saqlanib qolayotgani energetika tizimini yanada diversifikatsiya qilish va energiya manbalari tarkibini kengaytirish uchun qo'shimcha imkoniyatlar mavjudligini anglatadi.

Shu bilan birga, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar va investitsiyalar natijasida ushbu yo'nalishda ijobiy o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. Biroq ularning umumiy energiya balansidagi ulushini yanada oshirish ekologik barqarorlikni mustahkamlash, energiya samaradorligini oshirish hamda uzoq muddatli energiya xavfsizligini ta'minlash uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, O'zbekistonda "yashil energetika"ga o'tish uchun zarur institutsional asoslar va strategik maqsadlar shakllangan bo'lsa-da, ushbu jarayonni jadallashtirish, energiya ishlab chiqarish tarkibini diversifikatsiya qilish hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ulushini oshirish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi amaliy takliflar ilgari suriladi:

1. Qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish. Quyosh va shamol energetikasi loyihalarini kengaytirish orqali umumiy energiya balansida qayta tiklanuvchi manbalar ulushini oshirish zarur.

2. Energiya tizimini diversifikatsiya qilish. Tabiiy gazga yuqori darajadagi bog'liqlikni kamaytirish maqsadida energiya manbalari tarkibini muvozanatlashtirish lozim.

3. Elektr energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilish. Eskirgan elektr tarmoqlarini yangilash, texnik yo'qotishlarni kamaytirish va "aqlli tarmoqlar" (smart grid) texnologiyalarini joriy etish muhim ahamiyatga ega.

4. Energiya saqlash texnologiyalarini rivojlantirish. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining beqarorligini kamaytirish uchun zamonaviy energiya saqlash tizimlarini (bataryalar, gidroakkumulyatsiya) keng joriy etish zarur.

5. Xususiy sektor va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish. Energetika sohasida davlat-xususiy sheriklik (PPP) mexanizmlarini kengaytirish orqali investitsiya muhitini yaxshilash lozim.

6. Energiya samaradorligini oshirish. Sanoat va uy xo'jaliklarida energiya tejovchi texnologiyalarni joriy etish orqali umumiy energiya iste'molini kamaytirish mumkin.

7. Kadrlar salohiyatini oshirish va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish. "Yashil energetika" sohasida malakali mutaxassislar tayyorlash va ilmiy-innovatsion ishlanmalarni qo'llab-quvvatlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. IEA (2025), *Global CO₂ emissions from energy combustion and industrial processes and their annual change, 1900–2023*, IEA, Paris. <https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/global-co2-emissions-from-energy-combustion-and-industrial-processes-and-their-annual-change-1900-2023>, Licence: CC BY 4.0
2. Bakhtigul Isakulova, Lobar Usmanova and Dilafruz Saidvaliyeva, *Transition to a Green Economy in Uzbekistan: Prospects and Challenges for the Development of Renewable Energy*. E3S Web Conf., 574 (2024) 01004. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202457401004>
3. T. Shaydanov, G. Abirova, N. Engalicheva, U. Aliev and A. Gulyamova, *Transition of Uzbekistan to renewable energy sources: Challenges and prospects*. E3S Web of Conf., 405 (2023) 02018. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202340502018>
4. Otabek Akhmedov and Otabek Begmullaev, *The ways ensuring energy balance in Uzbekistan*. E3S Web of Conf., 216 (2020) 01137. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202021601137>
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.12.2022-yildagi PQ-436-son "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining 'yashil' iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>